

speciál | 2022

ZPRÁVY

Z MINISTERSTVA ZEMĚDĚLSTVÍ

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

V čem jsme unikátní

Mendel a jeho hrášek

str. 04

Česko je zemí včelařů

str. 06

**Kapr vládne našim
rybníkům**

str. 08

EU2022.CZ

VÁŽENÍ ČTENÁŘI,

máme za sebou první Radu ministrů zemědělství v Bruselu, kterou naše země vedla jako předsedající Evropské unii. Každá nastupující země si samozřejmě pro svůj předsednický půl rok určuje priority. Mezi ty naše v zemědělství patří potravinové zabezpečení, snižování spotřeby pesticidů v celé EU a prevence odlesňování a podpora lesnictví. Kvůli válce na Ukrajině je nyní hlavním úkolem zajistit dostatečné množství potravin nejen pro Evropu, ale i pro celý svět. Proto budeme s Evropskou komisí hledat možnosti, jak těmto důležitým odvětvím pomoci. Pokud jde o Evropu, je soběstačná a vykazuje slušnou nadprodukcí potravin, zároveň je jejich největším světovým vývozcem. Vzhledem k tomu, že potravinová krize hrozí hlavně státům závislým na dovozu například obilí z Ukrajiny, musí EU myslet na pomoc třeba severoafrickým zemím. Za jeden z důležitých kroků tak považují zrušení cel na zemědělské a potravinářské produkty z Ukrajiny, které se díky tomu dostanou nejen do zemí EU, ale i do dalších států.

Další prioritou našeho předsednictví je snižování spotřeby pesticidů, což je úkol pro celou Evropu. Podle Strategie Od zemědělce ke spotřebiteli by měla EU do roku 2030 snížit spotřebu pesticidů o 50 procent. Zahájili jsme proto debatu o udržitelném používání přípravků na ochranu rostlin tak, aby byl tento cíl splněn spravedlivým rozdělením mezi všechny členské státy. Dovolím si říct, že v tomto směru patříme mezi premianty, jsou státy, kde se pesticidů používá podstatně více a rozdíl jsou až extrémní. Spotřeba přípravků se u nás v posledních letech stále snižuje a skutečně jich používáme méně než většina evropských zemí. Loni v Česku oproti roku 2020 klesla celková spotřeba přípravků a pomocných prostředků na ochranu rostlin na zemědělské půdě o zhruba 300 tisíc kilogramů, tedy asi o 2,7 procenta.

Předsedáme EU v těžké době, ale jsem přesvědčen, že toto nelehké předsednictví zvládneme se ctí. Nadcházející půl rok je velkou příležitostí prezentovat Českou republiku za jejími hranicemi, ale i naopak, přiblížit našim občanům, jak Evropská unie funguje.

Zdeněk Nekula
ministr zemědělství

OBSAH:

PŘÍRODA

ČR: PREMIANT VE SNIŽOVÁNÍ SPOTŘEBY PESTICIDŮ

Méně chemie na našich polích. Spotřeba přípravků na ochranu rostlin dlouhodobě klesá.

03

VĚDA A VÝZKUM

VĚHLAS DÍKY HRÁŠKU

Letos slavíme dvousté výročí narození otce genetiky Gregora Johanna Mendela.

04

SPOTŘEBITEL

ČESKÉ POTRAVINY MAJÍ EVROPSKÉ ZNAČKY

Naše potraviny splňují přísná kritéria evropských značek.

05

PŘÍRODA

JSME ZEMÍ VČELAŘŮ

V přepočtu včelařů na obyvatelstvo se Česko dostává na absolutní špičku.

06

EKONOMIKA

JEDNIČKY VE SVĚTOVÉM MĚŘÍTKU

Tuzemští zemědělci drží několik světových prvenství. Pěstujeme nejvíce máku, jsme pivařská velmoc, vinaři slaví úspěchy na prestižních výstavách.

07

SPOTŘEBITEL

KAPR NEJEN NA VÁNOCE

Česko patří mezi největší producenty kapra v Evropě a zároveň mezi jeho největší exportéry.

08

RECEPTY

CHLEBÍČEK JAKO FENOMÉN LAHŮDKÁŘSTVÍ

Naše lahůdkářské zlato: Šunkový chlebiček s vejčkem.

09

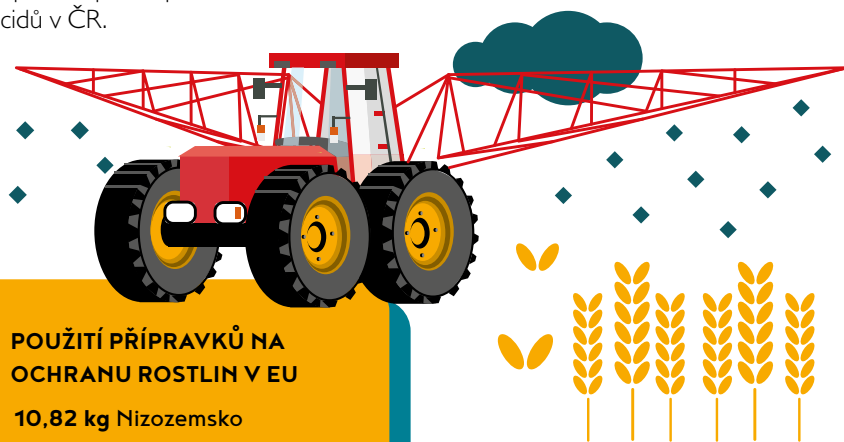
PŘÍRODA

ČR: PREMIANT VE SNIŽOVÁNÍ SPOTŘEBY PESTICIDŮ

Nejméně pesticidů se ze všech zemí EU podle nových dat Eurostatu prodá v České republice. Mezi lety 2011 a 2020 klesl v Česku jejich prodej o 38 %. Naopak prodej pesticidů výrazně vzrostl v Lotyšsku a Rakousku.

Statistika poklesu prodeje, ve které se ČR umístila na prvním místě, porovnává 16 členských zemí, které poskytují data za sledované období. Prodeje klesly v 11 ze sledovaných států, naopak se zvýšily v Lotyšsku (o 77 %), Rakousku (o 61 %) nebo v Německu, Francii a Maďarsku. Přibližně dvě třetiny unijního prodeje připadají na čtyři země – Francii, Španělsko, Německo a Itálii. Potvrzuje se tak, že v šetrném zemědělském hospodaření máme náskok, což dosvědčují i pravidelné výroční zprávy o plnění Národního akčního plánu pro bezpečné používání pesticidů v ČR.

Snižovat spotřebu pesticidů je úkol pro celou Evropu. Evropská komise připravila novou zemědělskou strategii „Od zemědělce ke spotřebiteli“ („Farm to Fork“), jejíž součástí je snížení spotřeby pesticidů o 50 % na úrovni celé EU do roku 2030. Nové nařízení o udržitelném používání přípravků na ochranu rostlin počítá s přerozdělením celounijního cíle mezi členské státy, i s úplným zákazem používání pesticidů v citlivých oblastech, jako jsou ochranná pásma vodních zdrojů a území vymezená projektem Natura 2000.

POUŽITÍ PŘÍPRAVKŮ NA OCHRANU ROSTLIN V EU

10,82 kg	Nizozemsko
9,24 kg	Kypr
6,66 kg	Irsko
6,26 kg	Belgie
6,11 kg	Itálie
5,34 kg	Portugalsko
4,05 kg	Německo
4,03 kg	Rakousko
3,44 kg	Francie
3,25 kg	Řecko
2,60 kg	Španělsko
2,19 kg	Finsko
2,14 kg	Polsko
▶ 1,39 kg	Česká republika
0,87 kg	Estonsko

Během českého předsednictví povede Česko debatu o tom, aby se zohlednilo dosavadní úsilí vynaložené na ochranu životního prostředí a cíle snížení spotřeby pesticidů se přerozdělily spravedlivě. Úplný zákaz používání pesticidů v citlivých oblastech by měl být podpořen pouze jasnými odbornými stanovisky.

v kg na 1 ha orné půdy
data FAOSTAT v infografice jsou z roku 2020

VĚDA A VÝZKUM

VĚHLAS DÍKY HRÁŠKU

Před 200 lety se v obci Hynčice na Moravě narodil Gregor Johann Mendel, zakladatel moderní genetiky a muž, který proslavil hrášek po celém světě. Díky němu je šlechtitelství v Česku na vysoké úrovni. Například co do počtu registrovaných odrůd česneku je Česká republika dokonce mezi třemi prvními na světě.

Zakladatel genetiky

Díky bádání v oblasti křížení rostlin dokázal odhalit zákonnosti štěpení znaků a formulovat základní obecné principy dědičnosti – předběhl svou dobu.

Včelař

Byl uznávaným odborníkem a chovatelem včel, náměstkem starosty Včelařského spolku moravského.

Zemědělec

Své vědomosti uplatnil i ve šlechtění ovocných stromů. Byl zvolen členem výboru Moravskoslezské společnosti pro zvelebení orby.

Meteorolog

Mendel se velmi zajímal o meteorologii, zejména o mimořádné úkazy. Jako první na světě vědecky popsal výskyt tornáda.

Na našich polích stále častěji vidáme čirok zrnový a bér vlašský, které původně pocházejí z Afriky a Asie. Protože tyto druhy výborně zvládají horko i sucho, jsou považovány za plodiny budoucnosti. Jejich odrůdy vhodné pro pěstování v našich podmínkách úspěšně vyšlechtil **Výzkumný ústav rostlinné výroby**.

Bez šlechtění by se neobešel ani současný vzhled ovoce a zeleniny. Kromě chuťových preferencí strávníků musejí vědci zohledňovat i další aspekty, aby například jabloň zvládla jarní mrazíky či jablka nebyla strupovitá. Ve **Výzkumném a šlechtitelském ústavu ovocnářském v Holovousech** se starají o rozsáhlé genofondové sady jádrového i peckového ovoce, a díky jejich šlechtění třešní jsme světoznámí! České třešně se pěstují po celé planetě, oblíbená je zejména odrůda Kordia, ale svými extra velkými plody, které mají běžně přes 30 mm v průměru, je známá i Tamara.

V posledních letech oblíbené Keřkovské rohlíčky, brambory na vánoční salát, v pěstitelské praxi před 40 lety zanikly a dnes je máme na stole jen díky **Výzkumnému ústavu bramborářskému**.

Šlechtění pomáhá také životnímu prostředí. Máme největší světový podíl vinic s tzv. PIWI odrůdami révy vinné, které jsou vyšlechtěné jako přirozeně odolné vůči houbovým chorobám, a není nutné je ošetřovat pesticidy. V roce 2020 bylo PIWI odrůdami v Česku osázeno přes 4 % plochy vinic. Ochutnávkou vín z těchto zajímavých odrůd pořádá na konci srpna na své pokusné vinici v Oblekovicích **Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský**.

SPOTŘEBITEL

ČESKÉ POTRAVINY MAJÍ EVROPSKÉ ZNAČKY

Český kmín, perník z Pardubic a modrý mák. Na první pohled nemají mnoho společného, ale jsou na seznamu potravinářských a zemědělských produktů, které mají ochrannou známku EU. Ta má chránit producenty před falšováním a uváděním spotřebitele v omyl.

Zaručené tradiční speciality

Potraviny a zemědělské produkty, které se vyrábějí tradičními metodami více než 30 let, lze chránit jako zaručené tradiční speciality. Na rozdíl od výrobků s chráněným zeměpisným označením nebo chráněným označením původu není jejich výroba nebo příprava vázána na zeměpisnou oblast. Mohou se tedy vyrábět kdekoli při splnění podmínek technologie výroby (tzv. specifikace).

Liptovský salám, Tradiční lovecký salám, Tradiční špekáčky, Spišské párky, Pražská šunka

Chráněné označení původu (CHOP)

Jde o označení výjimečného zemědělského produktu nebo potraviny z daného regionu či místa, jejichž jakost nebo vlastnosti jsou dány zvláštním zeměpisným prostředím. Vyžaduje se tedy úzká, silná a vylučná vazba na oblast původu.

Všecká cibule, Chamomilla bohemika, Český kmín, Nošovické kysané zelí, Pohořelický kapr, Žatecký chmel

Chráněné zeměpisné označení (CHZO)

U zeměpisného označení stačí, aby pouze některá fáze výroby (výroba, zpracování nebo příprava) potraviny nebo zemědělského výrobku proběhla ve vymezeném území. Postačí tedy užší vazby na oblast, tedy všechny suroviny a celá produkce nemusí být v této oblasti.

Valašský frgál, Chelčicko–Lhenické ovoce, Karlovarské oplatky, Karlovarské trojhránky, Olomoucké tvarůžky, Jihočeská Zlatá Niva, Jihočeská Niva, Černá Hora, Břežnický ležák, Brněnské pivo/Starobrněnské pivo, Mariánskolázeňské oplatky, Znojenské pivo, České pivo, Chodské pivo, Pardubický perník, Třeboňský kapr, Lomnické suchary, Hořické trubičky, Karlovarský suchar, Štramberké uši, Budějovické pivo, Budějovický měšťanský var, Česko-budějovické pivo, Český modrý mák

PŘÍRODA

JSME ZEMÍ VČELAŘŮ

Česká republika patří mezi země s nejvíce včelaři. Chovu včel se v České republice věnuje přes 60 tisíc včelařů, což je třetí nejvyšší počet včelařů v porovnání se zeměmi EU. Loni u nás včelaři chovali téměř 700 tisíc včelstev. Na podporu včelařství jsme v loňském roce přispěli více než 104 miliony korun.

Stavy včelstev v Česku se podařilo díky ekonomické podpoře státu i Evropské unie v rámci včelařských programů stabilizovat a v posledních letech také navyšovat. V loňském roce jsme měli 63 880 včelařů, kteří chovali 694 363 včelstev. Největší skupinu tvoří včelaři s počty do 15 včelstev, v roce 2021 šlo o 49 833 včelařů.

Na včelařství přispíváme národními dotacemi, loni to bylo přes 104 milionů korun. Účelem podpory je zabezpečení opylování zemědělských hmyzosubných plodin. Další příspěvky jsou určeny na výuku a na včelařské spolky. V roce 2021 jsme včelařské spolky podpořili částkou 13 milionů korun. Ke zlepšení podmínek produkce a prodeje včelařských produktů pomáhají i evropské peníze, v současnosti je to zhruba 65 milionů korun ročně. Dobrou zprávou je, že v rámci společné zemědělské politiky půjde na podporu včelařství z evropských dotací téměř dvakrát více peněz než doposud, každoročně to bude zhruba 110 milionů korun.

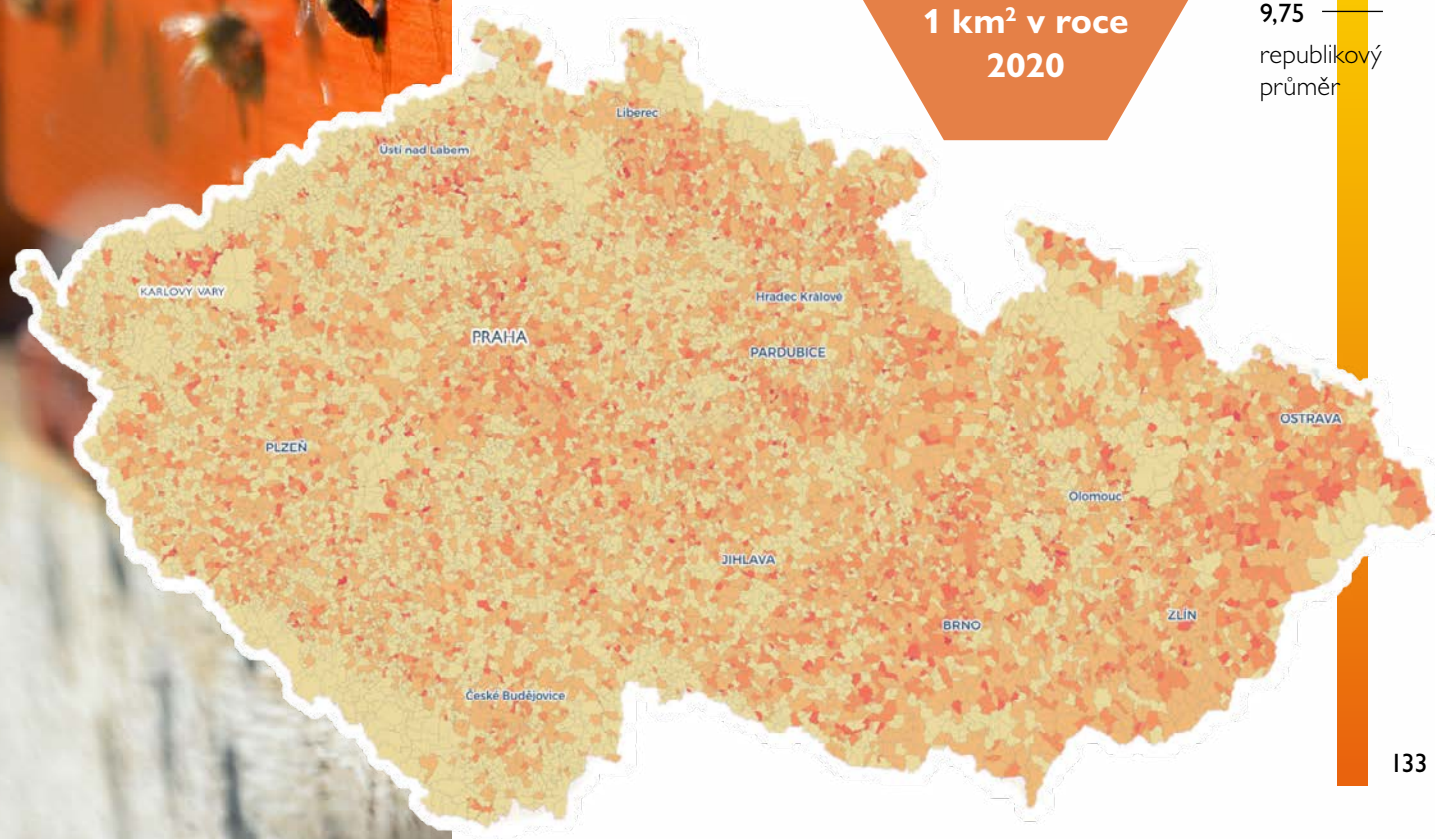
Kde to
v České
republice
bzučí ?

Hustota
zavčelení na
1 km² v roce
2020

9,75
republikový
průměr

0

133

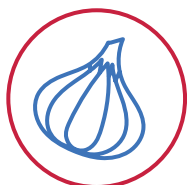

© <https://coloss.cz/webnode.cz/mapy2/>

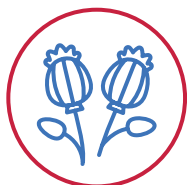
EKONOMIKA

JEDNIČKY VE SVĚTOVÉM MĚŘÍTKU

Česká republika drží několik světových prvenství. Dokážeme u nás nejen vyprodukovat potraviny, které směle konkurují těm v zahraničí, ale věhlas ve světě máme i díky zemědělským aktivitám.

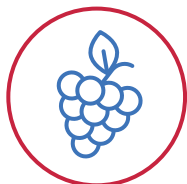
I když v minulosti český česnek válcovala nabídka z Číny a Španělska, v poslední době opět zažívá pěstitelský boom. Tuzemští zemědělci pěstují velice kvalitní odrůdy. Mají vyšší obsah silic, což česneku dodává intenzivnější chuť. Česká republika má dokonce největší sbírku odrůd česneku na světě.

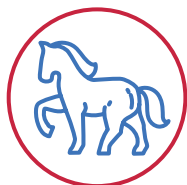
Mák se u nás ve velkém pěstuje od počátku 19. století. Po roce 2004 přišel obrovský nárůst a až do války Ruska s Ukrajinou se pěstoval na více než 40 tisících hektarech. Česko je největší pěstitel potravinářského máku na světě. Hodnota jeho exportu přesahuje jednu miliardu korun a vyváží se ho dokonce více než další typické tuzemské plodiny, a to chmele.

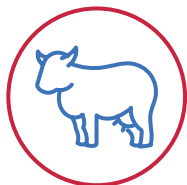
Sklizňová plocha „zeleného zlata“ se pohybuje na úrovni 5 tisíc hektarů. Zaujímáme tak třetí místo mezi světovými pěstiteli chmele, a to po USA a Německu. Na čtvrtém místě je Čína. V letošním roce Česká republika, jako první země na světě, zavedla mezinárodní označování chmele. Hlavním cílem je rychlé rozpoznání dané odrůdy a identifikace jejího původu.

Tuzemská vína mají v zahraničí dobrý zvuk. Dokládají to i úspěchy na mezinárodních soutěžích. Naši vinaři získali loni v mezinárodní konkurenci 978 medailí. Potvrzuje se tak vysoká kvalita moravských a českých vín a jejich rostoucí obliba i za hranicemi Česka.

Kladubský hřebčín je nejstarším velkým hřebčínem na světě. Specializuje se na chov hlavně starokladubských koní, které dodává na královské dvory, ale třeba i do USA. Od roku 1994 prodal do dánských královských stájí 32 běloušů, ve službách švédské královské jezdecké gardy je celkem 14 starokladubských běloušů.

Čeští chovatelé a plemenářské firmy patří ke světové špičce v produkci kvalitního genetického materiálu hospodářských zvířat. Chovatelé českého strakatého skotu exportují nejen inseminační dávky, ale i živá zvířata do mnoha zemí světa. Česká stračena, která je v mléčné užitkovosti v rámci tzv. strakatých plemen již druhým rokem nejlepší na světě, je ideální „teréňák“ třeba do Afriky, protože je zdravotně a užitkově mnohem odolnější než celosvětově nejvíce rozšířené plemeno holštýnského skotu.

EKONOMIKA

KAPR NEJEN NA VÁNOCE

Naše sladkovodní ryby nejen skvěle chutnají, ale také mají bohaté výživové hodnoty, například omega-3 nenasycené mastné kyseliny, které podporují srdeční činnost a stav cév. Takže nečekejte na Vánoce a dejte si kapra teď. A kdykoli během roku.

Ročně se u nás vyprodukuje kolem 20 tisíc tun ryb, z toho vede jednoznačně kapr, kterého se vyloví zhruba 17 tisíc tun. Česko patří mezi největší producenty kapra v Evropě a zároveň mezi jeho největší exportéry, kdy polovinu celkové produkce vyvážíme do většiny států Evropy. Štědrovečerní kapr se stal symbolem vánočních svátků. Nicméně na základě jeho pozitivních výživných hodnot je doporučeno konzumovat nejen kapra, nýbrž veškeré dostupné sladkovodní ryby vyprodukované v podmínkách České republiky pravidelně.

Ryby prospívají našemu zdraví, a to především díky obsahu omega-3 nenasycených mastných kyselin. Odborníci na výživu doporučují jíst sladkovodní ryby minimálně dvakrát týdně.

Téma akvakultury je jedním z hlavních témat současného českého předsednictví v Radě EU. Přestože je Česká republika vnitrozemský stát, bude mít významnou roli i při stanovování tzv. rybolovných práv na příští rok ve vodách EU a pro pravidla EU ve třetích zemích.

CO JE
AKVAKULTURA?

EU chrání své přírodní mořské zdroje podporou udržitelného rybolovu a akvakultury na základě Společné rybářské politiky. Evropská komise připravila kampaň „Ochutnejte oceán“, na které se podílejí známí šéfkuchaři z celé Evropy a jejich cílem je zvýšit spotřebu ryb z dlouhodobě udržitelných zdrojů.

Díky akvakultuře, tedy produkčnímu chovu ryb v rybnících a speciálních zařízeních, budeme i v budoucnu produkovat více ryb udržitelným způsobem. Rybníkářství je tradiční obor, který zároveň zajišťuje péči o rybníky a úspěšně i plnění mimoprodukčních funkcí. To znamená, že kromě chovu ryb, plní také důležitou vodohospodářskou, krajinnotvornou, environmentální a rekreační funkci.

V roce 2018
zařadil britský deník
The Guardian Libeňské
lahůdky mezi desítku
nejlepších tradičních
lahůdkářství
na světě.

RECEPTY

CHLEBÍČEK JAKO FENOMÉN LAHŮDKÁŘSTVÍ

Takový, jako je ten český, není nikde na světě. Je symbolem nejrůznějších oslav a silvestrovské párty si bez něho nedokážeme představit. Řeč je o obloženém chlebičku. Za jeho „praotce“ je považován Jan Paukert, který si v roce 1916 na Národní třídě otevřel lahůdkářství. Dnes mezi významné prodejce chlebičků patří Libeňské lahůdky, které loni oslavily 30 let od otevření prvního stánku s bagetami na pražském Hlavním nádraží. V současnosti provozují 17 prodejen, zaměstnávají 280 lidí a ročně vyrobí přes 5 milionů chlebičků.

ŠUNKOVÝ CHLEBÍČEK S VEJCEM

- 1 veka
- 400 g bramborového salátu
- salát lollo biondo
- 7 natvrdo uvařených vajec
- 150 g šunky
- 2 rajčata
- ½ salátové okurky
- majonézový přeliv

12 chlebičků

15 min

Postup

Salát namažte na plátky veka. Každý chlebiček ozdobte kouskem salátu a položte na něj půlku vejce. Pak smotejte šunku a dejte ji na druhou stranu chlebičku. Mezi vejce a šunku vložte měsíček rajčete a půlkolečko okurky. Nakonec vejce přelijte přelivem a nastrouhejte na ně kousek vejce.

